

korte mededelingen

Broedvogelgezelschappen en plantengemeenschappen

Voor de studie over broedvogelgezelschappen van W. Ruitenbeek in 'Het Vogeljaar' van augustus 1991 heeft naar mijn indruk de vegetatiekunde modelgestaan. Het lijkt daarom de moeite waard om de geschiktheid van broedvogels om landschapselementen te karakteriseren te vergelijken met hetgeen de studie van plantengemeenschappen in dit opzicht heeft opgeleverd. In de vegetatiekunde is een 'Syntaxonomie' in zwang gekomen, waarbij soortencombinaties via een wetenschappelijke naamgeving hiërarchisch worden gerangschikt in associaties, verbonden, orden, enz. Over de meest bruikbare rangschikking wordt men het hierbij veel minder gemakkelijk eens dan bij de gewone taxonomie, die zich alleen met de soort bezighoudt. Dit leidt bij de syntaxonomie tot allerlei gehakketak en discussies, die bij de belangstellende buitenstaander wel tot enige irritatie hebben geleid. Op dit moment verkeert de vegetatiekunde in dit opzicht enigszins in een crisistoestand. Een tiental jaren geleden was dit soort onderzoek meestal in het veld verricht, zeer populair bij studenten met het voordeel dat ze goed leerden kijken en soortenkennis opdeden.

De zwakte was naast de onenigheid over de juiste indeling het feit dat men wel de binding van een soort met een bepaalde bodem leerde kennen maar geen antwoord kreeg op de vraag: waarom? Daarvoor is men meestal aangewezen op moeizaam fysiologisch laboratoriumonderzoek.

Ook in de wetenschap is men niet altijd zakelijk, valt graag van het ene uiterste in het andere en gooit nogal eens het kind met het badwater weg. Alle scepsis over de vegetatiekunde met zijn wat topzware syntaxonomie neemt niet weg, dat men voor een eerste oordeel over bodem en klimaat zeer veel houvast heeft aan de vegetatie. Een studie die uitgaat van kenmerkende soorten en soortencombinaties, kan van groot praktisch belang zijn. Indertijd is het aan Goedewaagen gelukt om aan de hand van akkeronkruiden een goede schatting te geven van de zuurgraad, in een tijd dat een PH-bepaling aan een bodemonmonster nog een hele heisa was.

Bij de zogenaamde vegetatiekundige overzichtskartering kan men aan de hand van luchtfoto's de kwaliteit van de bodem in onontgonnen gebied heel goed aflezen, mits aangevuld met veldonderzoek op plekken met een karakteristieke vegetatie. Voor de exploratie van onontgonnen gebieden is dit een machtig hulpmiddel gebleken. De vegetatie is dus heel geschikt om bodem en landschap te karakteriseren. Ook storingen en verontreinigingen worden via de vegetatie gemakkelijk opgemerkt.

Kan men voor het karakteriseren van bodem en landschap ook diersoorten - of hun combinaties - gebruiken?

In beginsel wel, misschien wel het best met de bodemfauna, maar dit is bij mijn weten nooit gebeurd. Het zou ook op grote moeilijkheden stuiten wat de identificatie van de talloze soorten betreft. Daarmee hebben goede vegetatiekundigen en ook ornithologen, op hun terrein, geen moeite.

Hoe staat het nu in dit opzicht met de vogels? Planten zijn voor hun voorziening met vocht en mineralen direct afhankelijk van de bodem. Eventuele afhankelijkheid van vogels zal dus meestal indirect zijn, via de vegetatie. Dit blijkt ook duidelijk uit het voorbeeld dat Ruitenbeek geeft, namelijk dat de vogelbevolking van een moerasbos, deze biotoop vooral waardeert via het bos en het moeras verder voor gezien houdt. Als Havik en Buizerd, die wij associëren met bossen op hogere gronden, zich in de Oostvaardersplassen vestigen, is het ook duidelijk wat hun trekt. Daarvoor hebben wij toch geen computeranalyse nodig?

Er is via eenvoudige veldwaarnemingen, zonder veel experimenteel werk al heel veel bekend geworden over de behoeften en levenswijze van vogels.

Bij planten ligt dat veel moeilijker. Daar moet de binding aan bepaalde bodems een eerste aanwijzing geven over hun oecologie. Zoals reeds opgemerkt, is dan als regel een fysiologisch onderzoek nodig om er achter te komen, waaruit precies de behoefte van een soort bestaat.

Statistische onderzoeken over de verspreiding van planten of vogels hebben de neiging alleen dingen op te leveren die wij al wisten of konden weten. Ook behoeven ze vaak correcties vanuit reeds bestaande kennis. Op dit 'gesjoeemel' wijst Ruitenbeek ook al.

Wie verder is geïnteresseerd, verwijs ik naar mijn bespreking van het onderzoek van Opdam et al in de omgeving van Amerongen in het Nederlands Bosbouwtijdschrift van januari 1985 (jaargang 57, nummer 1.).

■ Prof. dr. W.H. van Dobben, Dorskampweg 4, 6704 PB Wageningen.

Gift ten behoeve van Huiszwaluwen

Het makelaars- en assurantiebedrijf Adriaan Wulfse bv. te Amersfoort heeft ter ondersteuning van de huiszwaluwbescherming door de afdeling Soest/Amersfoort van de Vogelwerkgroep Utrecht een bedrag van f 15.000,- gegeven. Een deel van dit bedrag zal de afdeling Soest/Amersfoort besteden aan kunstmatige nesten voor Huiszwaluwen.

Om hier succesvol mee te kunnen werken vraagt de vogelwacht zo veel mogelijk informatie over broedplaatsen van de Huiszwaluw of voormalige broedplaatsen in de omgeving van Amersfoort, Leusden, Soest, Baarn en omstreken.

De gegevens kunnen worden doorgegeven aan N. Hoebe, Draaier 111, 3766 ER Soest, 02155 - 25 703 of T. de Wijze, 033 - 941 695.

Stootvogels vergiftigd in Limburg

Eind februari 1991 zijn in een weiland op de grens tussen Simpelveld en Wittert twee vergiftigde Buizerden en een vergiftigde Sperwer aangetroffen. Bij een onderzoek van Centraal Diergeneeskundig Instituut te Lelystad bleek namelijk dat de vogels zijn vergiftigd met het landbouwgif parathion-ethyl.

Vermoedelijk zijn deze vogels moedwillig vergiftigd omdat ook een half aangegeten vergiftigde Zwarte Kraai werd gevonden die was vastgebonden aan een weipaal. Het insecticide parathion-ethyl wordt alleen tegen het einde van de zomer gebruikt om luizen op maisplanten te bestrijden. Men heeft een sterk vermoeden in welke kring de daders moeten worden gezocht.

Bron: Limburgs Dagblad 26 maart 1991.

Waterschap helpt IJsvogel aan broedgelegenheid

Het Waterschap Roer en Overmaas heeft de oevers van de Geleenbeek, ter hoogte van Kathagen (gemeente Nuth) een drietal nestgelegenheden voor IJsvogels gemaakt. Het experiment is bedoeld om de aanwezigheid van IJsvogels rond de Geleenbeek te bevorderen.

In 1990 werden in Zuid-Limburg nog maar vijf broedparen vastgesteld. Daarom is het waterschap begonnen met het aanleggen van kunstmatige broedplaatsen voor IJsvogels. Het idee is gebaseerd op Britse en Duitse ontwerpen die reeds in de praktijk zijn beproefd.

Vrienden op de Fiets

Gelukkelijk zijn er steeds meer vogelvrienden die hun auto thuis laten staan en de fiets nemen. Er bestaat een organisatie 'Vrienden op de Fiets'. Deze organisatie zet zich in voor goedkope overnachtingsmogelijkheden voor de fietsende en wandelende vakantieganger.

Zij beschikt over ruim 700 overnachtingsadressen (natuurlijk óók voor weekends) in heel Nederland.

De kosten voor een overnachting met ontbijt liggen bijna steeds tussen f 15,- en f 22,50 per persoon per dag.

Opgenomen zijn fietsvriendelijke adressen met vaak huiselijke ontvangst. Een boekje met logeeradressen en wat wetenswaardigheden voor de fietser is voor f 8,25 + f 1,75 portokosten, dus in totaal voor f 10,- verkrijgbaar (voor 1992 wordt dit f 8,50 + f 2,50 = f 11,-).

Bij deze prijs is bovendien een lidmaatschapskaart inbegrepen, die één jaar geldig is. Elk jaar verschijnt er een nieuw boekje met adressen. Bij onderstaande adressen kunt u het adressenboekje bestellen en men kan zich daar tevens aanmelden als men zelf een bed met ontbijt voor fietsers en/of wandelaars beschikbaar wil stellen.

Het bovenvermelde bedrag kan worden overgemaakt op postgiro 2 748 096 ten name van Vrienden op de Fiets, Zevenaar.

Nadere inlichtingen en opgeven van het lidmaatschap aan mevrouw P. de Blécourt-Wijchman, Brahmsstraat 19, 6904 DA Zevenaar, 08360 - 24 448 of mevrouw J. Wisse, Ereprijsloft 7, 3991 GV Houten, 03403 - 80 533,

Achteruitgang van Strandplevier

De Strandplevier was voor kort een algemene broedvogel aan de meeste van onze Europese kusten van Scandinavië tot aan het zuidelijke deel van het Iberische Schiereiland. Maar ook aan de kusten van Zuid-Engeland en van de Middellandse Zee. Volgens Rainer Schulz en Martin Stock is het thans één van de meest snel in aantal achteruitgaande waadvogel in Europa. Op tal van plaatsen is de soort zelfs al geheel verdwenen. De sterk toegenomen recreatie en de vernietiging van het natuurlijke habitat worden als de belangrijkste oorzaken voor het verdwijnen van de Strandplevier aangewezen. In de zomermaanden vinden juist de toeristische activiteiten plaats waar de Strandplevier graag broedt. Nadere gegevens over de broedpopulatie zijn dringens gewenst. Behoud en bescherming van de broedgebieden zijn een eerste vereiste.

Rainer Schulz & Martin Stock: Kentisch Plovers and Tourists. Wadden Sea Newsletter 1991 - no.1 : 20-24.

De Dwergstern kampt met de zelfde moeilijkheden als de Strandplevier. Ook deze soort moet steeds vaker terrein prijsgeven.

1991: rampjaar voor Ooievaar in Nedersaksen

In Duitsland (Nedersaksen en Bremen) is de populatie Ooievaars dit jaar dramatisch gedaald. In 1989 en 1990 werden, volgens de Staatlichen Vogelschutzwarte Nedersachsen, nog broedplaatsen bezet die voorheen waren verlaten. Van het nog aanwezige aantal broedparen (circa 230) had in 1991 meer dan de helft geen succesvol seizoen. Inmiddels wordt het onderzoek naar het voedselhabitat van de Ooievaar daar voortgezet.

Goudplevier sterk in aantal achteruit

In het Duitse Nedersaksen, ten westen van de rivier de Weser, bevindt zich de enige broedlokatie van de Goudplevier in Midden-Europa. Aan het einde van de jaren zeventig zijn daar habitatgerichte beheersmaatregelen genomen welke leidden tot het lokaal toenemen van de broedpopulatie van de Goudplevier. Tot 1984 bestond deze populatie uit gemiddeld dertig paren. Het hoogste aantal (39) werd bereikt in 1977. Sinds 1986 werd een sterke populatiedaling vastgesteld (-20). Het jaar 1991 vormt een dieptepunt met slechts negen broedparen. Ornithologen van de Staatlichen Vogelschutzwarte Nedersachsen vermoeden dat de populatie nu haar kritisch minimum heeft bereikt.

Nestbeschermingsonderzoek van het Centrum voor Milieukunde, Leiden

Nadat velen in de jaren 1987-1989 medewerking hebben verleend aan het nestbeschermingsonderzoek van het Centrum voor Milieukunde Leiden, hebben de medewerkers lange tijd niets meer over dat onderzoek gehoord.

Dit bericht is bedoeld om het mogelijk postgevatte vermoeden dat men helemaal niets meer zal horen, weg te nemen.

Alhoewel het veldwerk in 1989 was afgerond en de veldgegevens in april vorig jaar binnen wa-

ren, betekende dat niet direct dat het onderzoek ook binnen een jaar werd afgerond, wat overigens wel de oorspronkelijke opzet was.

Het onderzoek is enigszins het slachtoffer van zijn eigen succes. Dat bleek al uit het veldonderzoek: tientallen vogelwachters hebben jaarlijks gedetailleerde gegevens over honderden legsels opgegeven. Al die gegevens moesten met behulp van computerverwerking op tientallen verschillende manieren worden gescheiden en verwerkt om te bepalen welke factoren van invloed zijn op het effect van nestbescherming. Het daarvoor benodigde computerprogramma moet telkens worden aangepast. Maar daarbij hield het niet op: om het beeld van nestbescherming zo compleet mogelijk te krijgen, hebben wij enquêtes gehouden onder vogelwachters en onder boeren. Van die uitgedeelde enquêtes zijn er honderden binnengekomen, die vaak nog met een telefonische enquête moesten worden aangevuld.

Om de rol te bepalen die nestbescherming kan spelen in de totale bescherming van weidevogels, hebben wij aan alle gemeenten in Nederland de vraag voorgelegd welke maatregelen zij (gaan) nemen op het terrein van natuurbeheer in het algemeen en weidevogelbeheer in het bijzonder. Daarop hebben 450 gemeenten gereageerd met ingevulde enquêtes en vaak met relevante passages uit bestemmingsplannen. De op deze wijze verkregen veertig kilogram informatie bevat een schat aan gegevens die geheel moet worden verwerkt en die vaak nog wordt aangevuld met een telefonische enquête.

Samengevat: alle ingezette onderdelen van dit onderzoek hebben zo veel respons gehad dat de planning is gaan schuiven.

De planning houdt nu in dat het onderzoek aan het eind van dit jaar is afgerond. Zonder tegenslagen moet dat wel lukken.

■ P.J. van der Meer, Rhijngeesterstraatweg 163, 2343 BV Oegstgeest

Natuur en Milieu Infobank van start

De Persberichten die de Stichting Natuur en Milieu verzendt, zijn vanaf 1 oktober 1991 ook in te zien op ons bulletin-board 'Natuur en Milieu Infobank'.

Het bulletin-board is een computer, aangesloten op het telefoonnet, waarin op een overzichtelijke manier informatie over en van de stichting staat. De 'Natuur en Milieu Infobank' kunt u 24 uur per dag opbellen met elke personal computer. U heeft daarvoor wel een modem en communicatiesoftware nodig. De technische gegevens staan vermeld onder dit bericht.

De 'Natuur en Milieu Infobank' is in de eerste plaats bedoeld voor gebruik door particulieren, en organisaties die actief zijn op milieugebied, bibliotheken en journalisten.

De 'Natuur en Milieu Infobank' bevat op dit moment de volgende onderwerpen:

- informatie over de Stichting Natuur en Milieu
- de jongste persberichten van de stichting
- persberichten van de bij Stichting Natuur en Milieu aangesloten organisaties
- een overzicht van de nieuwste publikaties van de Stichting Natuur en Milieu

- een overzicht van alle publikaties (sinds 1989) van de Stichting, geordend op onderwerp
- de inhoudsopgave van het jongste nummer van het maandblad 'Natuur en Milieu'
- de hoofdartikelen uit het jongste nummer van het maandblad 'Natuur en Milieu'
- een (milieu-)agenda van komende evenementen op het gebied van natuur, milieu en landschap

- elke maand een nieuwe praktische milieu-tip
De persberichten en de hoofdartikelen uit het maandblad kunnen worden gedownload (downloaden = binnenhalen in eigen computer).

Technische informatie:

Instelling: baudrates: 300, 1200 of 2400

pariteit: none

stopbits: 1

databits: 8

Telefoonnummer: 030 - 310 770

Voorbeelden communicatieprogramma's:

PCPLUS/PROCOMM, TELIX

Nadere inlichtingen, vragen, suggesties: Stichting Natuur en Milieu, Donkerstraat 17, 3511 KB Utrecht, 030 - 331 328 (Koert Sondorp).

Uitwisseling onder vogels

Toen ik op 31 mei 1991 langs jonge aanplant bij de voormalige boerderij Beekhuizen in de Leuvenhorst kwam viel mij direct de bijzondere zang van een Zwartkop op. Wat daar zo bijzonder aan was, werd mij niet direct duidelijk. Tijdens het opnemen ben ik de zang al een beetje gaan analyseren en toen bleek dat - naast enkele andere imitaties - de Zwartkop regelmatig begon te zingen als een Bonte Vliegenvanger. Daarop werd de zang, na wat gebrabbel en gekras, beëindigd met de meer algemene 'lokroep' van Zwartkopjes. Dit was echter nog niet het meest bijzondere dat allereerst mijn aandacht trok.

Zo'n honderd meter verderop in de zelfde jonge aanplant zat een 'echte' Bonte Vliegenvanger te zingen. Waarschijnlijk was de zang van deze vogel het voorbeeld van de Zwartkop geweest.

Misschien als een soort tegenprestatie had deze Bonte Vliegenvanger vaak in het middendeel van zijn zang de eerste zes tonen van de lokroep van de/een Zwartkop verwerkt.

Wat mij dus in eerste instantie opviel was de bijzondere overeenkomst tussen beide - op zich heel verschillende - zangers! En de genoemde imitaties zijn voor beide vogels heel uitzonderlijk, zo niet uniek, te noemen.

■ Wim Rougoor, Klavermeen 39, 3844 PS Harderwijk, -3410 - 19 286.

XXI Internationaal Ornithologisch Congres te Wenen

Het XXI Internationaal Ornithologisch Congres zal op uitnodiging van de Oostenrijkse ornithologen plaatsvinden in Wenen en wel van 21 - 27 augustus 1994.

Voorstellen voor symposia kunnen worden ingediend bij de Generalsekretär, prof. dr. J. Dittami, Zoologisches Institut der Universität, Althanstrasse 14, A-1090 Wien, Oostenrijk, bij de voorzitter van het wetenschappelijk programma comi-

té, prof. dr. J. Wingfield, Department of Zoology, NJ-15, University of Washington, Seattle, WA 98195, USA of bij het Duits lid van het programmacomité, prof. dr. P. Berthold, Vogelwarte Radolfzell, Schloss Möggingen, D 7760 Radolfzell, Duitsland.

Algemene inlichtingen betreffende dit congres kunt u verkrijgen bij het secretariaat: Secretary, XXI International Ornithological Conference, Interconvention, Austria Center, A-1450 Wien, Oostenrijk.

Kleine Mantelmeeuw, nieuwe predator van weidevogels in Alblasserwaard en De Vijfheerenlanden

Tot 1990 was het in de maand mei een normaal beeld dat nadat de graslandpercelen gemaaid en het maaisel (kuilgras/hooi) was afgevoerd, de percelen onder de drijfmest werden gespoten waar dan tientallen vogels, waaronder Ooievaars (van de diverse fokstations in Nederland), Blauwe Reigers, Kieviten, Spreeuwen, Kauwen, Kokmeeuwen, Roeken (mits een broedkolonie in de nabijheid) en in de nazomer de Zilvermeeuwen en Stormmeeuwen, op komen foerageren. Incidenteel zag men dan de laatste jaren op de graslandpercelen in mei een solitaire Kleine Mantelmeeuw, die tot dan alleen jaarlijks in het winterhalfjaar werd gezien en zich dan meestal beperkte tot de begrenzing van het gebied van de rivieren de Lek en Merwede.

Daarom verbaasde het mij ook om op 15 mei 1990 in een polder nabij Leerdam 24 Kleine Mantelmeeuwen op een recentelijk gemaaid graslandperceel te zien foerageren. In 1991 werd de Kleine Mantelmeeuw regelmatig gezien: voor het eerst op 13 januari 1991, toen trof ik enkele Kleine Mantelmeeuwen als aaseters op een dode Knobbelzwaan aan op een polder nabij Bleskensgraaf. De volgende waarneming was einde mei/begin juni en betrof een groep van circa dertig Kleine Mantelmeeuwen die op de recentelijk gemaaide en bemeste graslanden in een polder nabij Molenaarsgraaf hun kostje bij elkaar scharrelde. Tevens werd er op 4 juni 1991 in die omgeving weer een Kleine Mantelmeeuw als aaseter waargenomen op een dode Wilde Eend. Het normale beeld voor deze regio was om overdag predatoren als de Buizerd, Zwarte Kraai, Ekster of Wezel op verkeersslachtoffers onder de fauna aan te treffen. Maar al deze genoemde dieren zijn niet geliefd bij de jagers en ze worden dan ook nog steeds plaatselijk in deze regio sterk vervolgd. Nu blijkt door een tekort aan predatoren dat de ontstane leemte in het ecologisch proces sinds 1990 het hele jaar rond wordt opgevuld door een nieuwkomer: de Kleine Mantelmeeuw. Leverden deze tot op heden oppervlakkig waargenomen foeragerende Kleine Mantelmeeuw een onschuldige blik op, op 11 juni 1991 veranderde dat toen ik door een hevig protesterende vliegende Kievit erop attent werd gemaakt wat er gaande was. Geen Bruine Kiekendief met een prooi in zijn poten die je in deze regio kan verwachten, maar een Kleine Mantelmeeuw vloog na een succesvolle duikvlucht met een kievitkuiken in de snavel onverstoord verder.

Het beeld dat ik meermalen langs de Nederland-

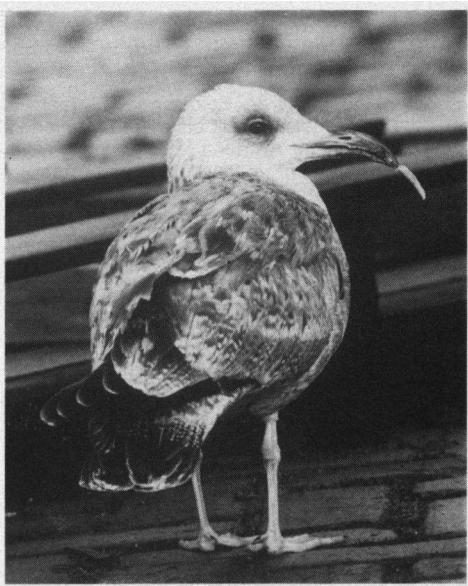
se kuststrook en op de kwelders van de Waddeneilanden heb gezien: de als stofzuigers foeragerende Kleine Mantelmeeuwen die de kuikens van de aldaar broedende steltlopers van de grond plukten is logischerwijs ook voor deze regio bewaarheid geworden.

Mocht het mij in de afgelopen jaren gelukt zijn om in deze regio in het weidevogelbroedseizoen een Sperwer waar te nemen die een eileggende Kievit op het nest sloeg, nu is het geen uitzondering om in die periode een jagende Havik of Slechtvalk omringd door alarmerende Grutto's en Kieviten te zien. Er is een nieuwe belager van onze weidevogels bijgekomen: de Kleine Mantelmeeuw.

■ W. Jongejan, Slingerlandstraat 42, 4231 AE Meerk.

Zilvermeeuw met bijzonder lange snavel

Wandelend met mijn vrouw op de Noordpier te IJmuiden, 26 augustus 1991, zag ik op een betonblok een Zilvermeeuw zitten met ogenschijnlijk iets uit zijn bek hangend. Alweer een meeuw met een gedeeltelijk ingeslikt stuk plastic was mijn eerste reactie.

Zilvermeeuw in jeugdkleed met verlengde bovensnavel.
Foto: Mike Weston.

Bij nadere beschouwing door mijn kijker bleek echter, dat het een tweedeaars exemplaar was met een extreem lange snavel.

De normale snavel, gedeeltelijk zwart en vleeskleurig, was verlengd met $\pm 3\frac{1}{2}$ cm bovensnavel en ± 2 cm ondersnavel, beide lichtgeel van kleur. Bovendien was het stuk verlengde bovensnavel afgeplat aan de punt en licht gebogen over de ondersnavel. Dit gaf een min of meer krombekstrandloperachtig silhouet aan de kop.

■ Jan H. Beijer, Flamingostraat 4', 1022 BG Amsterdam.

Poolse postzegels met vogelafbeeldingen

De Poolse PTT heeft kortgeleden een serie van zes postzegels uitgegeven met afbeeldingen van uilen, getekend door Jerzy Desselberger, die ook grafisch ontwerper van het nieuwe tijdschrift voor vogels in Polen is.

De volgende soorten worden op de postzegel afgebeeld: Steenuil, Bosuil rode vorm, Bosuil grijze vorm, Velduil, Ransuil en Kerkuil.

Door deze postzegels te bestellen in Polen bij Z. Lewartowski steunt u de Poolse vogelliefhebbers bij de uitgave van het handboek 'Ornithologists of Europe 1991' en eveneens de eerste uitgave van het tijdschrift 'For Bird Protection' dat in Polen zal verschijnen.

De kosten van bovengenoemde serie postzegels bedragen \$ 5 (US dollars) of de tegenwaarde in gebruikelijk Europees geld. Het geld kan worden overgemaakt op de bankrekening van de Polska Kasa Opieki SA, Bialystok, Polen, no. 1247783, Z. Lewartowski. Men kan ook een bankbiljet per brief verzenden aan Zenon Lewartowski, Park Dyrekcyjny 4, 17-230 Bialowieza, Polen. Na ontvangst van de betaling worden de postzegels goed verpakt aan u toegezonden.

Belgische filatelistische reeks vogelafbeeldingen

Sedert 1985 geeft de Belgische PTT jaarlijks nieuwe postzegels uit met als thema 'de Vogels van de Belgische Avifauna'. Het Koninklijk Belgisch Verbond voor de Bescherming van de Vogels (KBVBV) heeft ter gelegenheid hiervan postkaarten en enveloppen laten drukken met de kleurafdruk van de originele tekeningen die voor de postzegels hebben gediend. De auteur hiervan is de natuurschilder André Buzin. Momenteel is er nog een kleine voorraad van deze enveloppen en postkaarten waarvan slechts een beperkte oplage werd gedrukt.

Mochten onze abonnees deze postkaarten en/of enveloppen willen bestellen dan moet bij elke bestelling gebruik worden gemaakt van onderstaande referentiecodes:

Postkaarten 'maxima': Bfr. 50 per stuk

- Ref. 1: Putter (zegelwaarde Bfr. 9)
- Ref. 2: Appelvink (zegelwaarde Bfr. 3)
- Ref. 3: Roodborst (zegelwaarde Bfr. 3½)
- Ref. 4: IJsvogel (zegelwaarde Bfr. 8)
- Ref. 5: Pimpelmees (zegelwaarde Bfr. 7)
- Ref. 6: Goudvink (zegelwaarde Bfr. 6)
- Ref. 7: Boomklever (zegelwaarde Bfr. 5)
- Ref. 8: Blauwborst (zegelwaarde Bfr. 4)
- Ref. 9: Slechtvalk (uitverkocht)
- Ref. 10: Ringmus (zegelwaarde Bfr. 2)
- Ref. 11: reeks van 4 kaarten 'maxima': Bfr. 250
- Ref. 12: Wilde Eend, Slobeend, Pijlstaart, Wintertaling (zegelwaarde Bfr. 13) (uitverkocht).
- Ref. 13: Kleine Bonte Specht (zegelwaarde Bfr. 1)
- Ref. 14: Vink (zegelwaarde Bfr. 10)
- Ref. 15: Roodborsttapuit (zegelwaarde Bfr. 4½)
- Ref. 16: Goudhaantje (zegelwaarde Bfr. ½)
- Ref. 17: Rietgors (zegelwaarde Bfr. 3)
- Ref. 18: Zanglijster (zegelwaarde Bfr. 9)

Enveloppen (met afdruk vogel in kleur):

Bfr. 40

Ref. omslagen 1 tot 6: zijn beschikbaar met gefrankeerde postzegel (EersteDagafstempel) Ref. omslagen 1d en 2d: met postzegels Bfr. 9 en Bfr. 3 (posttarief voor brief geldig in 1985) met afbeelding van Putter of Appelvink. Binnenkort niet meer in omloop.

Per zending: portokosten voor Nederland

Bfr. 45

Elke bestelling moet vergezeld gaan van een betaling met duidelijke vermelding van de gewenste artikelen en hun aantal.

Overmaking op postrekeningnummer 000-0296530-01 van het KBVBV, Veeweidestraat 43, B-1070 Brussel, België.

N.B.: De vogelzegels die staan vermeld onder ref. 9 en 11, zijn uitverkocht, maar maken in feite geen deel uit van de postzegelreeks 'Vogels'.

Flamingoproblemen

De Flamingo's van Bonaire hebben zich altijd mogen verheugen in een levendige belangstelling van de kant van de natuurbescherming. Vooral in de jaren zestig werd de schijnwerper op deze Zuidcarabische populatie gericht. Eerst kwam Jan Rooth met de eerste grondige studie over de Flamingo's en toen vlak daarop de broedkolonie werd bedreigd door de aanleg van een solaire zoutindustrie, schoot de internationale natuurbeschermingswereld te hulp. De broedkolonie werd gered, maar het verwachte voordeel voor de populatie - meer voedsel doordat het voedselareaal was vergroot - bleef uit. Uit onderzoek in de jaren zeventig bleek dat de Bonaireaanse Flamingo eigenlijk veel meer een Venezolaanse Flamingo is. Bonaire is natuurlijk de plaats waar de Flamingo's broeden en tot enige jaren geleden was het zelfs de enige broedplaats voor deze populatie. Buiten het broedseizoen trekt echter het grootste deel van de Flamingo's langs de kust van Venezuela, terwijl er op Bonaire slechts een duizendtal overblijven. Uit het onderzoek kwam ook naar voren dat de voedselgebieden langs de kust van Venezuela veel belangrijker zijn voor het in stand houden van deze populatie dan de voedselsituatie op Bonaire.

In Venezuela gebruiken de Flamingo's een keten van lagunes, binnenbaaien, delta's en moerasgebieden als foerageerplaatsen. Het belangrijkste gebied is het Cuare-Reservaat bij de populaire badplaats Chichiriviche met de moerasgebieden bij San Juan de los Cayos in de staat Falcón. Als de Flamingo's op Bonaire hun kuikens van voedsel moeten voorzien, is dit het gebied waar ze voer halen, omdat er geen andere geschikte plaatsen zijn die dichterbij liggen. Het succes van het broedseizoen wordt voornamelijk bepaald door het wel of niet onder water staan van deze gebieden. Brengt het regenseizoen te weinig water en vallen deze gebieden bijvoorbeeld in februari al droog, dan moeten de Flamingo's te ver vliegen om vervangende voedselplaatsen te vinden met het gevolg dat eieren en jongen aan hun lot worden overgelaten.

Na het broedseizoen trekken de Flamingo's met hun jongen naar de kust van Falcón. Hierbij lijkt

Los Olivitos, een deel van het Meer van Maracaibo, een belangrijke rol te spelen als opvanggebied. In Los Olivitos werd bovendien in 1987 door de Flamingo's gebroed, de eerste keer sinds zeker veertig jaar dat dit in Venezuela plaatsvond. Het jaar daarvoor was Los Olivitos tot reservaat verklaard, na een langdurige actie geleid door Audubon-Venezuela.

Tegen mei zijn de meeste voedselgebieden in Falcón drooggevalen. De Flamingo's trekken dan naar lagunes ten oosten van Carácas. In de lagune van Piritu en van Unare verzamelen zich dan duizenden vogels. Voor de overleving van de Flamingo's tijdens het droge seizoen zijn deze lagunes van groot belang. In deze tijd verspreiden de Flamingo's zich trouwens langs de hele kust van Venezuela en tijdens extreme droogte zijn ze zelfs gesignaleerd in Suriname en Colombia.

De hele keten van watergebieden langs de kust van Venezuela speelt dus een belangrijke rol in de overlevingsstrategie van de Flamingo's. Elk gebied vervult de rol van foerageergebied gedurende een bepaalde tijd van het jaar. Verstoring

De lagunes blijken mogelijkheden te bieden voor garnalenkweek en voor de zoutindustrie (in het Caraïbische gebied schijnen de solaire zoutwinning en de Flamingo's altijd met elkaar overhoop te liggen).

Al in 1986 werd een gedeelte van de lagune van Unare vernield voor de aanleg van een snelweg die een betere verbinding moest brengen tussen Carácas en het oosten van het land. Op het zelfde moment dat Los Olivitos tot reservaat werd verklaard door de regering, gaf deze een groot gedeelte van het zelfde gebied in optie aan de nationale zoutindustrie. Audubon Venezuela organiseerde een grote internationale campagne om de komst van de zoutindustrie tegen te houden. De strijd duurde een jaar waarbij de tegenpartij zich niet ontzag jagers in te huren om op de Flamingo's te schieten. Maar in februari 1988 trokken de financiers van het zoutproject zich terug en daardoor belandden de plannen in de ijskast.

In mei 1988 werd er opnieuw alarm geslagen, omdat er vergunningen waren afgegeven voor het opzetten van garnalenkwekerijen in de Piritu-

Broedkolonie van Flamingo's op Bonaire.

Naar dia van Bart de Boer.

van dit systeem kan de overlevingskansen van de Flamingo's ernstig in gevaar brengen en dat is nu juist wat er dreigt te gebeuren. Venezuela maakt economisch harde tijden door. De bolivar is met 90% gedevalueerd, de inkomsten uit de olie-industrie zijn teruggelopen en er is een groot begrotingstekort. De regering probeert nu de economie te deversificeren. De kustgebieden zijn aantrekkelijk voor toeristen.

lagune. Voor deze kwekerijen zou de hele waterhuishouding van het gebied veranderd moeten worden en dit bracht het oecosysteem van de lagune in gevaar. Audubon-Venezuela wist ook hier de publieke opinie op haar hand te krijgen zodat twee kwekerijen werden gedwongen te sluiten.

Over deze overwinningen van natuurbeschermingsorganisaties op commerciële belangen

Flamingo's en Rode ibissen in het Cuare Reservaat.

Naar dia van Bart de Boer.

moet niet licht worden gedacht. Achter dergelijke grote projecten schuilen vaak de commerciële belangen van hooggeplaatste politici en in Venezuela is de regerende partij praktisch almachtig. Tot nu toe was de enige oplossing bij dit soort conflicten het rekken ervan tot de volgende verkiezingen waarbij de oppositie aan de macht kwam. Ook het mobiliseren van de publieke opinie voor natuurzaken is een novum in Venezuela. Milieubesef is bij de bevolking nauwelijks aanwezig, zoals trouwens in bijna heel Zuid-Amerika. Als een natuurbeschermingsorganisatie het publiek in beweging weet te krijgen is dat misschien nog wel meer waard dan het winnen van het conflict. Het meest frustrerende voor de natuurbeschermingsorganisaties in Venezuela is dat de regering met de ene hand iets geeft om het dan prompt met de andere hand terug te nemen. In 1990 diende Fudena (een NGO) een managementplan in voor het Cuare-reservaat. Management was hard nodig want het gehucht Chichiriviche breidde zich steeds verder uit, er werden illegaal dammen aangelegd en overal werd vuilnis gestort. De regering accepteerde het managementplan en belaste Fudena met de uitvoering ervan. Hiervoor werden ook Nederlandse fondsen aangevraagd. Dit alles vond plaats in augustus 1990. De inkt van dit contract was nog niet droog of het bleek dat de regering het reservaat met 150 ha wilde verminderen. Een deel van deze 150 ha zou worden gebruikt voor de aanleg van een golfbaan, onderdeel van en te bouwen luxueus hotel. Een ander deel zou worden gebruikt om de zogenaamde rancheros (mensen die zich illegaal hebben gevestigd en die voornamelijk huizen in golfplaten hutten en dergelijke) uit het voor het hotel bestemde gedeelte te verwijderen en neer te zetten in het midden van het reservaat. Bovendien bleek al begonnen te zijn met de aanleg van een weg langs de noordgrens van het reservaat. Ook hier lijken weer schemerige handelspraktijken een rol te spelen. Het is bijvoorbeeld niet duidelijk wie de eigenaar is van het desbetreffende terrein. Ook blijken de grenzen van het reservaat zoals die officieel waren vastgesteld, nu opeens niet meer te kloppen. En dit is juist het reservaat dat Venezuela heeft aangewezen als Ramsar-watergebied. Voor de natuurbeschermingsorganisaties is het geheel onacceptabel dat steeds maar weer projecten in natuurgebieden worden gepland zonder dat er enige vorm van Milieu Effect Rapportage (MER) plaatsvindt. De regering negeert eenvoudig verzoeken voor een MER of, als ze er helemaal niet onderuit kan, laat ze de desbetreffende industrie zelf een MER verrichten waarvan de resultaten dan bovendien niet publiek worden gemaakt.

Tegelijk met deze ontwikkelingen in het Cuare-Reservaat wordt ook de Piritu-lagune weer bedreigd. Er zijn (weer) plannen om een snelweg langs de zuidelijke rand van de laguna aan te leggen (heel toevallig blijkt de grond hier al opgekocht te zijn door een aantal politici). Bovendien is nu hier een zoutindustrie gepland die, als de plannen doorgaan, 30% van de lagune zal vernielen. Behalve voor de Flamingo's vormt dit

ook een bedreiging voor duizenden steltvogels en eenden die in dit gebied overwinteren. Voor de Audubon-Venezuela en voor Fudena lijkt het vechten tegen de bierkaai. Met de moed der wanhoop zoeken ze voor de zoveelste keer hulp bij internationale organisaties. Ze doen een beroep op alle natuurbeschermers om bij de Venezolaanse regering te protesteren tegen deze gang van zaken. De publieke opinie lijkt het enige te zijn waar deze regering gevoelig voor is, zeker nu Venezuela in 1992 als gastheer op zal treden van het vijfde Internationale Congres over Nationale Parken en Beschermde Gebieden. Waar de Venezolaanse natuurbeschermingsorganisaties naar toe willen is dat Milieu Effect Rapportage wordt ingevoerd als standaardprocedure, zodat ze niet steeds voor voldongen feiten worden gezet. Het is duidelijk dat met deze bedreiging van twee van de belangrijkste voedselgebieden van de Flamingo's het voortbestaan van de populatie in gevaar wordt gebracht. Als het Cuare-Reservaat verloren gaat, is het bijna zeker dat de Flamingo's Bonaire als broedgebied zullen verlaten. De andere voedselgebieden liggen immers te ver weg om de voedselvoorziening van de jongen te kunnen garanderen. Ook voor Nederlandse natuurbeschermingsorganisaties dus genoeg reden om in beweging te komen.

Brieven ter ondersteuning van het standpunt van Audubon en Fudena kunnen worden gestuurd naar:

Dra. Beatriz Rangel Mantilla, Ministro, Secretaríada de la Presidencia, Palacio de Miraflores, Caracas, DF, Venezuela.

Afschriften graag naar: Audubon-Venezuela, Apartado 80450, Caracas 1080-A, Venezuela.

■ Bart A. de Boer, Mekkastraat 22, Curaçao, Nederlandse Antillen.

In een schrijven van 27 augustus 1991 liet José Luis Mateo, president van de Sociedad Conservacionista Audubon de Venezuela weten dat er al zo veel brieven bij de Venezuelaanse ministeries zijn ontvangen betreffende het behoud van de Piritu lagune langs de kust van oostelijk Venezuela en de Cuare Wildlife Refuge aan de westkust dat een woordvoerder van het ministerie van Milieu liet weten *'het is hartverwarmend voor Venezuela'*. Het nationale gouvernement wil besluiten de snelweg langs de zuidkust van Piritu lagune en de vergunning voor de zoutindustrie in Piritu definitief te verbieden.

Een commissie wordt gevormd om het behoud van het Cuare Wildlife Refuge nog beter te coördineren dan voorheen.

Redactie.

Natuurgeluiden-registrator ontmaskerd als jager

Op 26 mei 1991 was ik 's morgens vroeg opgestaan om in mijn woonplaats enkele Spotvogels op te nemen. Uiteraard kom je dan ook andere interessante zangers tegen en zodoende was ik later op de morgen op de grens van een parkbos en een villawijk bezig met het opnemen van een mooi zingende Heggemus.

Al tijdens het opnemen hoorde ik recht boven mij

enkele Kauwtjes roepen, maar ik schonk daar toen verder geen aandacht aan. Na enige tijd viel mij wel op - op het gehoor - dat het steeds meer Kauwtjes werden. Daar zou ik wel even naar gaan kijken als ik klaar was met opnemen, zo dacht ik.

Toen dat dan ook het geval was bleek dat er inmiddels zo'n twintig stuks boven mijn hoofd rond cirkelden op een hoogte van zo'n twintig meter. Nog steeds niets bijzonders meende ik. Wat mij wel bevreemde was dat - toen ik weer verderging - deze groep Kauwen steeds min of meer boven mijn hoofd roepend bleven rondcirkelen. Toen ik dit ontdekte werd mij duidelijk wat er aan de hand was. Ik gebruikte namelijk een lange richtmicrofoon met een zwarte windkap die voor het oog - en niet alleen die van Kauwtjes trouwens - er uitziet als een geweer!

Bewust heeft de Club voor Natuurgeluiden Registratie (CNR) in 1988 gekozen voor het woord 'Registratie' in plaats van 'Jagers' in haar naam om mogelijke verwantschap/verwarring met de jagerij uit te sluiten. Nu blijkt dat in elk geval sommige vogels daar geheel anders over denken!

■ Wim Rougoor, Klavermeen 39, 3844 PS Harderwijk.
03410 - 19 286.

Aandacht voor:

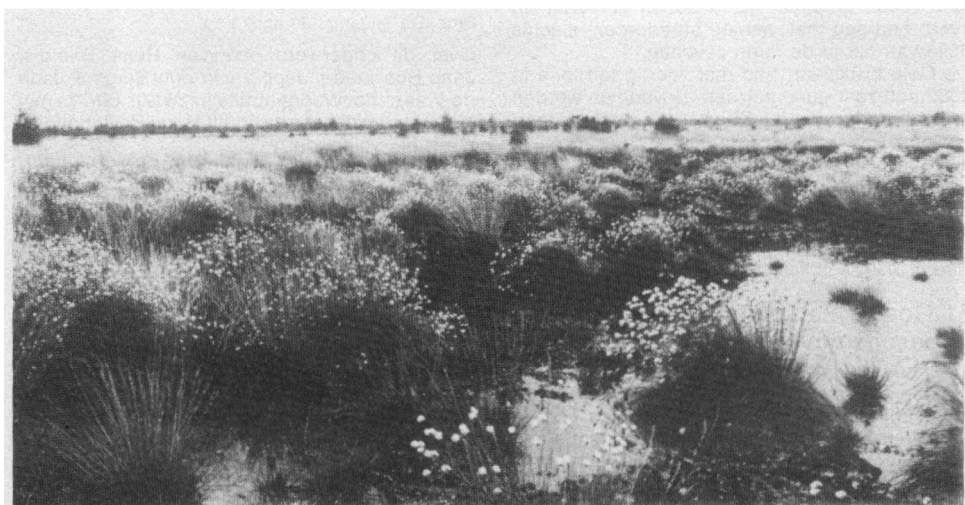
Stichting 'Werkgroep Behoud De Peel'

De Werkgroep Behoud De Peel is alweer dertien jaar actief bij haar pogingen om de restanten van het eens zo grote hoogveengebied De Peel in Noord-Brabant en Limburg voldoende beschermd te krijgen. Zoals wij zo langzamerhand allen wel weten 'wapperen' boven het gebied inmiddels heel wat 'vlaggen' van natuurbeschermende instanties. Enkele voorbeelden hiervan zijn de onderbrenging in de Wet landconventie, als EG-Vogelrichtlijngebied, Beschermd Natuurmonument, Beschermd Staatsnatuurmonument

en als stiltegebied (Wet geluidshinder). Momenteel is daar bovendien nog aan toegevoegd de status van Nationaal Park in oprichting. Ondanks dat wordt het gebied nog steeds bedreigd. De werkgroep weet gelukkig steeds opnieuw op een doeltreffende manier, ondanks beperkte middelen, de aandacht van de media op de problemen gevestigd te krijgen.

Sinds 1980 houdt de werkgroep zich niet alleen bezig met actievoeren zoals het schrijven van bezwaarschriften. Te zamen met de gemeente Deurne worden ook beheerswerkzaamheden uitgevoerd. De bedoeling hiervan is het (deels) terugverkrijgen van het typisch voedselarme, natte en open landschap dat bij hoogveen hoort. Twee jaar later is de werkgroep begonnen met de aandacht te vragen voor de noodzakelijke bufferzones. Inmiddels vat het besef post dat het noodzakelijk is om de verschillende Peelrestanten met elkaar te verbinden. Men streeft naar de realisatie van een Grote Eenheid Natuurgebied Deurnese Peel/Maria Peel. Te zamen circa zesduizend hectare groot. De bedoeling is dat een deel van het dan centraal gelegen gebied zich op een echt natuurlijke manier kan ontwikkelen. Aan de andere kant mogen wij niet vergeten dat het oorspronkelijke vlakke subatlantische hoogveen gebied ongeveer dertigduizend hectare groot was. In het gebied komen regelmatig circa 140-150 soorten vogels voor. Een bezoek aan het gebied van de Groote Peel kan goed worden afgesloten door tevens het Natuurstudiecentrum en Museum Jan Vriens te bezoeken (Ostaderplantsoen 23, 5721 WC Asten, 04936-18 65). De vasthoudende 'waakhond' Werkgroep Behoud De Peel verdient ons aller steun. Voor nadere informatie over de werkgroep kunt u terecht bij het secretariaat Beatrixstraat 24, 5761 AT Bakel, 04924-28 61. Voor financiële bijdragen: postgiro 5 356 520, ten name van Stichting Werkgroep Behoud De Peel, Deurne.

Pierre Maréchal

In een hoogveengebied groeien van nature geen bomen, omdat de bodem er te nat en te voedselarm is. Bovendien zit in de bodem veel zuur dat door de veenmossen wordt afgescheiden. Zo ontstaat er een open landschap. Vogels, zoals Wulp en kiekendieven hebben een voorkeur voor dit open landschap.